

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/146776,Uroczystosc-wreczenia-Krzyzy-Wolnosci-i-Solidarnosci-Rzeszow-9-lipca-2021.html>
2021-09-27, 00:01

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Rzeszów, 9 lipca 2021

W sali kolumnowej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie w imieniu Prezydenta RP odznaczenia Krzyż Wolności i Solidarności działaczom opozycji demokratycznej wręczył prezes IPN dr Jarosław Szarek

9 lipca 2021 r. (piątek) o godz. 13.00 w sali kolumnowej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie odbyła się uroczystość wręczenia odznaczeń państwowych Krzyż Wolności i Solidarności przyznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudę działaczom opozycji demokratycznej. W imieniu Prezydenta RP odznaczenia wręczył prezes IPN dr Jarosław Szarek.

Krzyż Wolności i Solidarności został ustanowiony przez Sejm w 2010 r. dla uhonorowania osób, które w latach 1956-1989 „mimo zagrożenia bezpośrednimi represjami, zasłużyły się czynnie dla odzyskania przez Polskę pełnej niepodległości i suwerenności oraz dla obrony praw człowieka i obywatela w PRL”. Z wnioskiem o odznaczenie Krzyżem Wolności i Solidarności występuje do prezydenta RP prezes IPN z inicjatywy własnej lub organizacji społecznych i zawodowych. Odznaczenie nawiązuje do Krzyża Niepodległości, czyli odznaczenia, które II Rzeczpospolita ustanowiła, by uhonorować tych, którzy walczyli o niepodległość w 1918 roku. Krzyż Wolności i Solidarności jest symbolem wdzięczności dla tych, którym zawdzięczamy naszą wolność.

Pozostaliście Państwo wierni ideom „Solidarności”, gdy angażowaliście się u podstaw Waszego wyboru były kwestie moralne. Nie liczyliście, że po latach będzie wolna Polska, która uhonoruje Was Krzyżami Wolności i Solidarności. To były zmagania o prawo do wolności, do prawdy, do uczciwości i niezgoda na deptanie godności człowieka. Tak silnie wypowiedziane tutaj w stosunku do polskiej wsi. Mimo szykan, mimo ceny jaką płaciliście nie zdradziliście i przyszło zwycięstwo. Za to dzisiaj składam Państwu i Państwa Bliskim hołd - mówił do zasłużonych opozycjonistów prezes IPN dr Jarosław Szarek.

Odznaczeni Krzyżem Wolności i Solidarności zaproszeni:

1. **Wiesław Bek.** Student Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, w latach 1976-1978 zaangażowany był w studencką działalność opozycyjną. W 1976 r. był współpracownikiem Komitetu Obrony Robotników, zbierał podpisy pod petycją do Sejmu PRL w obronie represjonowanych robotników w Ursusie i Radomiu, a także kolportował podziemne wydawnictwa. W maju 1977 r. został członkiem Studenckiego Komitetu Solidarności w Krakowie, a następnie pełnił w nim funkcję jednego z rzeczników. Po ukończeniu studiów w 1977 r. zrezygnował z funkcji rzecznika SKS w Krakowie. Po odbyciu służby wojskowej pracował jako nauczyciel w Drezdenku i Lubaczowie. Od 1980 r. działał w strukturach NSZZ „Solidarność”. Wiosną 1989 r. wszedł w skład Prezydium Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” województwa przemyskiego jako jego wiceprzewodniczący. W latach 1977-1978 był kontrolowany operacyjnie przez SB.
2. **Adam Biliński.** Zatrudniony był jako dyżurny ruchu PKP Przemysł. Od roku 1982 w swoim zakładzie pracy oraz w miejscu zamieszkania kolportował ulotki podziemnych struktur „Solidarności”. W latach 1982-1989 uczestniczył w akcjach ulotkowo-plakatowych, wiecach i mszach za Ojczyznę. Od początku 1988 r. uczestniczył w działaniach Konfederacji Polski Niepodległej na terenie Przemysła, w ramach tej struktury m.in. kolportował nielegalne materiały otrzymywane od Andrzeja Zapałowskiego zawożąc je do Lubaczowa i Jarosławia.
3. **Jan Chorzępa.** Był aktywnym działaczem opozycyjnym związanym z NSZZ „Solidarność” w Mostostalu Stalowa Wola. W dniu 13.12.1981 r. został internowany i osadzony w Ośrodku Odosobnienia Rzeszów-Załęże. Zwolniony z internowania w dniu 16.06.1982 r. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną, inwigilowany przez organy bezpieczeństwa państwa. W styczniu 1983 r. wyemigrował z powodów politycznych do Kanady.
4. **Maria Chorzępa.** Wspólnie z mężem Kazimierzem i teściem prowadziła gospodarstwo rolne w Trzebusce i od roku 1978 r. uczestniczyła w działaniach mających na celu odkrycie prawdy o obozie NKWD funkcjonującym jesienią 1944 r., a usytuowanym nieopodal domu rodzinnego Chorzępów w Trzebusce. W latach 1982-1983 prowadziła punkt przerzutowy nielegalnych wydawnictw w sklepie warzywnym. W okresie od grudnia 1983 r. do marca 1985 r. brała udział w kolportażu prasy podziemnej (biuletynów „Żądło”, „Wieś Polska”). Pomieszczenia w domu państwa Chorzępów w Trzebusce udostępniane były na zebrania członków Duszpasterstwa Rolników oraz Rzeszowskiego Komitetu Oporu Rolników. Maria Chorzępa uczestniczyła także w spotkaniach Duszpasterstw Rolników w Sokołowie Małopolskim, Leżajsku, Górnem i Łowisku.
5. **Maria Ciołkosz.** Pracowała jako referent techniczny w Dyrekcji Okręgowej Krajowej Państwowej Komunikacji Samochodowej w Rzeszowie, od 1980 r. była członkiem NSZZ „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego włączyła się do działalności w podziemnych strukturach NSZZ „Solidarność”. Na początku 1982 w jej mieszkaniu odbywały się spotkania Regionalnej Komisji Wykonawczej

„Solidarność” w Rzeszowie. W swym mieszkaniu urządziła także punkt przerzutu podziemnej literatury funkcjonujący od 1982 r. do 1989 r. Brała czynny udział w uroczystościach organizowanych przez podziemie antykomunistyczne. W latach 1987-1990 była kontrolowana operacyjnie przez funkcjonariuszy SB.

6. **ks. Stanisław Czenczek.** Święcenia kapłańskie przyjął w 1964 r. W latach 1970-1980 był wikariuszem przy kościele pw. Świętej Trójcy w Przemyślu. W latach 80-tych mieszkał na terenie parafii. Był duszpasterzem niezależnego Harcerstwa tzw. Czarnej 13-tki oraz Ruchu Światło-Życie. Od początku powstania NSZZ „Solidarność” wspierał jego działania. Po wprowadzeniu stanu wojennego nadal współpracował z NSZZ „Solidarność”. Był nieformalnym skarbnikiem Tymczasowej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” Regionu Południowo-Wschodniego w Przemyślu. Organizował pomoc materialną i duchową dla rodzin osób represjonowanych. Pełnił posługę kapłańską osobom uwięzionym. Dostarczał paczki żywnościowe oraz korespondencje internowanym w Łupkowie, Uhercach i Załężu. Przewoził również grypsy od uwięzionych. Organizował na plebanii tajne spotkania działaczy opozycji. Brał również udział w ukrywaniu na terenie parafii Świętej Trójcy w Przemyślu działaczy NSZZ „Solidarność”. Odprawiał organizowane w parafii 13-go każdego miesiąca msze za Ojczyznę. Celebrował również nabożeństwa w intencji zamordowanego ks. Jerzego Popiełuszki. W swoich kazaniach poruszał sprawy dot. praw i wolności człowieka.
7. **Józef Czerwonka.** W roku 1970 mieszkał w Gdyni i pracował w Stoczni im. „Komuny Paryskiej”. Dnia 17.12.1970 r. podczas masakry robotników w Gdyni został postrzelony w rejonie przystanku kolejki elektrycznej Gdynia-Stocznia. Dzień ten przeszedł do historii współczesnej jako „czarny czwartek”. Józef Czerwonka w okresie od dnia 17.12.1970 r. do 31.12.1970 r. przebywał w Szpitalu Miejskim w Gdyni. W wyniku wydarzeń grudniowych doznał postrzału jamy brzusznej z kilkukrotnym postrzałem jelita cienkiego. W szpitalu dokonano odcinkowej resekcji jelita cienkiego.
8. **Prof. dr hab. Bolesław Fleszar.** Od 1966 r. pracował w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie, a następnie w Politechnice Rzeszowskiej. W 1980 r. był jednym z inspiratorów utworzenia niezależnych związków zawodowych w miejscu pracy. Po legalizacji NSZZ „Solidarność” został wybrany na członka Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” Politechniki Rzeszowskiej. W 1981 r. na wniosek powyższej komisji został powołany na rektora Politechniki Rzeszowskiej. Po wprowadzeniu stanu wojennego został w styczniu 1982 r. odwołany ze stanowiska rektora (m.in. z inspiracji SB). Utrzymywał kontakty z działaczami zdelegalizowanej „Solidarności”. Od 1983 r. podjął działalność w Duszpasterstwie Akademickim. Podczas niezależnych uroczystości wygłaszał patriotyczne przemówienia. Od 1981 r. był wiceprzewodniczącym Stowarzyszenia Pamięci gen. Władysława Sikorskiego w Rzeszowie, w ramach którego w 1988 r. podjęto starania budowy pomnika gen. Sikorskiego w Rzeszowie. W 1985 r. współorganizował I Katolicki Tydzień Historyczny w Rzeszowie; był członkiem

Zespołu Niezależnych Historyków działających pod patronatem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; w 1987 r. był współinicjatorem reaktywowania ukazującego się poza cenzurą tygodnika diecezji przemyskiej „Rola Katolicka”. W latach 1988-1992 był członkiem Diecezjalnej Rady Kultury przy bp. ordynariuszu przemyskim I. Tokarczuku oraz zespołu redakcyjnego serii wydawniczej „Biblioteczka Przemyska” przy Kurii Biskupiej w Przemyślu. W 1988 r. został członkiem niezależnego Komitetu Obchodów Rocznicy 11 Listopada w Rzeszowie. Był członkiem założycielem powołanego w dniu 7.02.1989 r. Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Rzeszowie. W 1989 r. został wybrany na senatora z listy Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Rzeszowie. Prof. Bolesław Fleszar był rozpracowywany przez funkcjonariuszy SB poprzez wykorzystanie osobowych źródeł informacji, podsłuch telefoniczny w miejscu zamieszkania, obserwację zewnętrzną. Ponadto funkcjonariusze SB przeprowadzili z nim liczne rozmowy profilaktyczno-ostrzegawcze. W okresie od 26.02.1987 do 13.08.1989 r. objęty był zastrzeżeniem wyjazdów zagranicznych.

9. **Józef Frączek.** Od 1977 r. pracował jako nauczyciel i prowadził gospodarstwo rolne w Krzemienicy. Był członkiem NSZZ RI „Solidarność”, a od 01.10.1981 r. sekretarzem Komisji ds. Realizacji Porozumień Rzeszowsko-Ustrzyckich. Po wprowadzeniu stanu wojennego podjął działalność w Duszpasterstwie Rolników w Łańcucie, utrzymywał kontakty z działaczami zdelegalizowanego NSZZ RI „Solidarność”. Od 17.02.1985 r. członek działającej jawnie Grupy Roboczej Komisji ds. Realizacji Porozumień Rzeszowsko-Ustrzyckich, a od 1988 r. członek Wojewódzkiej Rady Rolników „Solidarność” w Rzeszowie. Od 1986 r. był współorganizatorem niezależnych praktyk rolniczych w Norwegii. Brał czynny udział w uroczystościach organizowanych przez podziemie antykomunistyczne z okazji rocznic podpisania porozumień rzeszowsko-ustrzyckich. W latach 1983-1989 był kontrolowany operacyjnie przez funkcjonariuszy SB przy wykorzystaniu osobowych źródeł informacji, wielokrotnie przesłuchiwany.
10. **Kazimierz Grzesik.** Nauczyciel w Zespole Szkół Zawodowych w Leżajsku, tuż po wprowadzeniu stanu wojennego pisał ulotki i wkładał je do skrzynek pocztowych w blokach w Leżajsku. W latach 1982-1985 rozprawdzał ulotki i wydawnictwa podziemne („Solidarność Trwa”, „Hutnik”, „Obrona”, „Solidarność Zwycięży”). Od roku 1983 do maja 1985 r. pisał artykuły do ukazującego się w Leżajsku biuletynu „Żądło”. W latach 1985-1989 aktywnie uczestniczył w pracach Duszpasterstwa Środowiskowego przy Klasztorze O.O Bernardynów w Leżajsku. W okresie 1984-1988 był członkiem Terenowej Komisji Wykonawczej „Solidarność” w Leżajsku. Był współorganizatorem powstałego w dniu 3.04.1989 r. Tymczasowego Międzyszkolnego Komitetu NSZZ „Solidarność” rejonu leżajskiego. W 1989 r. czynnie uczestniczył w przygotowaniu wyborów do Sejmu jako wiceprzewodniczący Komitetu Obywatelskiego.
11. **Teresa Kida.** Pracowała jako telefonistka w centrali międzymiastowej w Sokołowie Małopolskim. Wykorzystując możliwości związane z jej pracą

(podsluchiwanie prowadzonych rozmów) w okresie 1984-1987 przekazywała informacje dotyczące działań milicji i SB wobec działaczy rolniczej Solidarności skupionych wokół Duszpasterstwa Rolników w Sokołowie Małopolskim, szczególnie ks. Jerzego Śliża. Od końca 1984 r. do marca 1985 r. brała udział w przekazywaniu dla działaczy Rzeszowskiego Komitetu Oporu Rolników nielegalnego biuletynu „Żądło”.

12. **Błażej Krajewski.** W 1980 r. jako pracownik Huty im. M. Nowotki w Ostrowcu Świętokrzyskim organizował NSZZ „Solidarność” w miejscu pracy oraz na terenie miasta. Równocześnie był sympatykiem Konfederacji Polski Niepodległej i aktywnym działaczem Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania. W okresie od 13.12.1981 r. do 10.03.1982 r. był internowany w Ośrodku Odosobnienia w Kielcach.
13. **Andrzej Kubik.** Pracował jako referent ds. wynalazczości w Wytwórni Filtrów „PZL-Sędziszów” w Sędziszowie Małopolskim. Był jednym z inspiratorów działalności NSZZ „Solidarność” w 1980 r. i wiceprzewodniczącym Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w zakładzie pracy. Po wprowadzeniu stanu wojennego zabezpieczył dokumentację związkową ukrywając ją w ulu obok swojego domu. W trzecią rocznicę powstania NSZZ „Solidarność” był współwykonawcą repliki gdańskich „Trzech Krzyży” ustawionej na placu przed kościołem w Sędziszowie. Działał w siatce kolportażowej podziemnych wydawnictw na terenie Sędziszowa kolportującej prasę podziemną przywożoną z Warszawy i Rzeszowa. Współpracował z Regionalną Komisją Wykonawczą „Solidarność” w Rzeszowie. Dostarczał płótno do sitodruku do wydawania prasy podziemnej. Był propagatorem organizowanych przez opozycję w 1985 r. w ramach tzw. „Bractw Trzeźwości” marszów trzeźwościowych. W 1982, 1983 oraz 1985 r. funkcjonariusze SB przeprowadzili z nim rozmowy ostrzegawcze. We wrześniu 1988 r. był jednym z inicjatorów reaktywowania NSZZ „Solidarność” w Wytwórni Filtrów „PZL-Sędziszów” w Sędziszowie Młp. W lutym 1989 r. wszedł w skład RKW NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie. W kwietniu 1989 r. został przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego NSZZ „Solidarność” Wytwórni Filtrów „PZL-Sędziszów”.
14. **Eugeniusz Kut.** Pracował jako ślusarz – planista w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „PZL - Rzeszów”, od 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego należał do podziemnej Tymczasowej Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w WSK „PZL - Rzeszów”. W ramach współdziałania z Regionalną Komisją Wykonawczą NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie kolportował nielegalne wydawnictwa, organizował zbiórki pieniężne na działalność podziemnych struktur, dla prześladowanych przez SB działaczy z zakładu pracy oraz brał czynny udział w uroczystościach organizowanych przez podziemie antykomunistyczne. W ramach działań represyjnych funkcjonariusze przeprowadzali z nim rozmowy profilaktyczno- ostrzegawcze, a w jego mieszkaniu dokonywano rewizji. Po zwolnieniu z pracy w 1987 r. (nie przyjął nowych

warunków pracy i płacy) kontynuował działalność konspiracyjną. Działalność opozycyjną prowadził nieprzerwanie w latach 1982-1989. W latach 1983-1989 Eugeniusz Kut był rozpracowywany operacyjnie przez funkcjonariuszy SB przy wykorzystaniu osobowych źródeł informacji.

15. **Eugeniusz Maślanka.** Pracował w Rzeszowskim Zakładzie Energetycznym, od 1980 r. należał do NSZZ „Solidarność” w swoim zakładzie pracy. Po wprowadzeniu stanu wojennego zaangażował się w organizowanie pomocy dla rodzin internowanych, zbierając datki od pracowników zakładu. Rozprowadzał prasę podziemną, książki i ulotki. Brał udział w nielegalnych manifestacjach i obchodach patriotycznych rocznic m.in. pod krzyżem misyjnym przy rzeszowskiej Farze oraz w Turzy. Eugeniusz Maślanka był członkiem czteroosobowego Komitetu Organizacyjnego NSZZ „Solidarność”, który w dniu 29.09.1988 r. złożył dyrekcji Rzeszowskiego Zakładu Energetycznego pismo powiadamiające o jego utworzeniu. Zastępca prokuratora rejonowego w przeprowadzonej z Eugeniuszem Maślanką i Ewą Konkel rozmowie ostrzegł ich przed podejmowaniem działalności niezgodnej z prawem.
16. **Michał Mikołajczak.** W 1975 r. uczestniczył w nielegalnej budowie kaplicy w Nowosiólkach. W 1980 r. włączył się w działalność powstającego związku „Solidarność Wiejska”. Brał udział w strajku okupacyjnym rolników w Ustrzykach Dolnych w styczniu i lutym 1981 r. jako zmiennik Władysława Moskalika. Po wprowadzeniu stanu wojennego jako pracownik Rejonowej Spółdzielni Zaopatrzenia i Zbytu odmówił zdjęcia krzyża w pomieszczeniach biurowych zakładu. W latach 1987-1989 w ramach działalności konspiracyjnej Ogólnopolskiego Komitetu Oporu Rolników kolportował nielegalnie wydawane biuletyny: „Solidarność Rolników”, „Wieści”, oraz znaczki poczty podziemnej. Brał udział w reaktywowaniu działalności NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych na terenie gminy Lesko w latach 1987- 1989.
17. **Jan Nebesio.** W latach 1970-1995 był zatrudniony na Wydziale W-5 Sanockiej Fabryki Autobusów „Autosan”. Od września 1980 r. należał do NSZZ „Solidarność”. Pełnił funkcję społecznego zastępcy przewodniczącego związku na Wydziale W-5. Po wprowadzeniu stanu wojennego zaangażował się w pomoc rodzinom internowanych i pozbawionych pracy członków NSZZ „Solidarność”. W dniu 29.10.1982 r. został zatrzymany i po złożeniu wyjaśnień zwolniony. W dniu 04.11.1982 r. został tymczasowo aresztowany z powodu kontynuowania działalności w zawieszonym związku NSZZ „Solidarność” poprzez przygotowywanie i rozpowszechnianie nielegalnych wydawnictw i materiałów związkowych. W areszcie przebywał do dnia 31.12.1982 r. Sąd Wojewódzki w Krośnie postanowieniem z dnia 31.08.1983 r. umorzył postępowanie na mocy ustawy o amnestii z dnia 21.07.1983 r. Jako działacz podziemnych struktur NSZZ „Solidarność” w Sanoku organizował uroczystości i manifestacje z okazji 3 maja, 11 listopada, podpisania porozumień sierpniowych. Z powodu swej działalności był wielokrotnie wzywany na rozmowy ostrzegawcze. W 1986 r. został członkiem

„Solidarności Walczącej” na Podkarpaciu. W 1988 r. był współzałożycielem Komitetu Organizacyjnego NSZZ „Solidarność” w „Autosanie”.

18. **Adam Peźioł.** W czasie studiów na UMCS w Lublinie związany był ze środowiskami opozycyjnymi Lublina i duszpasterstwem akademickim o. Ludwika Wiśniewskiego (1978-1980). W dniu 26.05.1980 r. został zatrzymany w Sandomierzu przez SB za przynależność do Komitetu Obrony Jana Kozłowskiego i udział w rozprawie sądowej prowadzonej przeciwko niemu. Po przesłuchaniu zwolniony. Od września 1980 r. był współorganizatorem Niezależnego Zrzeszenia Studentów, a od marca 1981 r. przewodniczącym Zarządu Uczelnianego NZS UMCS w Lublinie. W marcu i na przełomie listopada i grudnia 1981 r. był przewodniczącym komitetu strajkowego studentów na Uniwersytecie. W nocy 12/13 grudnia 1981 r. uniknął aresztowania i zaczął ukrywać się. Został skreślony z listy studentów. Poszukiwany listem gończym, został zatrzymany w marcu 1982 r. i osadzony przez kilka dni w Areszcie Śledczym w Lublinie na podstawie decyzji o internowaniu. Po złożeniu odwołania przywrócony na studia. W latach 1982-1988 był wielokrotnie zatrzymywany i przesłuchiwany w Lublinie, a od 1985 r. w Ustrzykach Dolnych, dokąd przeniósł się po ukończeniu studiów. W latach 1982-1988 kolporter wydawnictw podziemnych i współorganizator spotkań kompletów „małego uniwersytetu” NZS UMCS. W latach 1988-1989 reaktywował działalność struktur „Solidarności” w Ustrzykach Dolnych i w Krośnie. Od 07.04.1989 r. przewodniczący Tymczasowej Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” w Ustrzykach Dolnych, od 11.04.1989 r. wiceprzewodniczący Tymczasowego Zarządu Regionu Podkarpacie NSZZ „Solidarność” w Krośnie, od 16.04.1989 r. wiceprzewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego w Krośnie.
19. **Stanisława Sroka.** Zajmowała się kolportażem nielegalnych pism i ulotek: „Żądło”, „Tygodnik Mazowsze”, „Hutnik” „Solidarność Trwa”, „Galicja” między rejonami Leżajsk i Sokołów Małopolski. W marcu 1985 r. po aresztowaniu narzeczonego Romana Sroki współwydawcy pisma „Żądło” wydawanego przez Terenową Komisję Wykonawczą NSZZ „Solidarność” w Leżajsku, zajęła się przygotowaniem do druku kolejnego numeru. Stanisława Sroka działalność opozycyjną prowadziła od jesieni 1984 r. do połowy 1986 r.
20. **Tadeusz Stopyra.** Od 1971 r. pracował jako ślusarz-monter w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „PZL - Rzeszów” w Rzeszowie, od 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego należał do podziemnej Tymczasowej Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w WSK „PZL - Rzeszów”. W latach 1982-1989 w ramach działalności w podziemnych strukturach kolportował nielegalne wydawnictwa oraz brał czynny udział w uroczystościach organizowanych przez podziemie antykomunistyczne. W ramach działań represyjnych funkcjonariusze SB przeprowadzili z nim rozmowy profilaktyczno-ostrzegawcze w 1984 i w 1986 r., a w jego mieszkaniu przeprowadzili rewizję. W latach 1984-1989 Tadeusz Stopyra był kontrolowany operacyjnie przez

funkcjonariuszy SB przy wykorzystaniu osobowych źródeł informacji.

21. **Ludwik Stręk.** Po wprowadzeniu stanu wojennego uczestniczył w strajku zorganizowanym 14.12.1981 r. w Rzeszowskim Przedsiębiorstwie Robót Zmechanizowanych i Sprzętu Budowlanego „Dźwig”. W związku z udziałem w strajku został objęty inwigilacją w ramach Sprawy Operacyjnego Rozpracowania krypt. „Żuraw”, dokonano także przeszukań w miejscu zamieszkania Ludwika Stręka w marcu 1982 r. i 27.08.1982 r. Od 1982 r. współpracował z Komitetem Pomocy Internowanym, Aresztowanym i Potrzebującym Pomocy przy klasztorze oo. Bernardynów w Rzeszowie. Od grudnia 1981 r. do kwietnia 1989 r. działał w siatce kolportażowej Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie jako łącznik i kolporter. Uczestniczył także w manifestacjach i akcjach organizowanych przez tę strukturę. Organizował pomoc dla punktów drukarskich (materiały, naprawa sprzętu) oraz przygotował w 1984 r. nadajnik radiowy dla RKW NSZZ „Solidarność” Rzeszów.
22. **Franciszek Śmiałek.** W 1981 r. był przewodniczącym Koła Wiejskiego NSZZ „Solidarność” RI w Biedaczowie. Od 1982 r. był współpracownikiem Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie. W latach 1982-1983 przewoził z punktów kolportażowych RKW „Solidarność” w Rzeszowie biuletyny i wydawnictwa, które były rozprowadzane w zakładach pracy w Leżajsku i wśród rolników indywidualnych. W latach 1983-1988 był kolporterem książek, ulotek, biuletynów oraz podziemnego pisma „Żądło”. W 1984 r. został członkiem konspiracyjnej Terenowej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” w Leżajsku. Był jednym z organizatorów „Tygodnia historycznego” poświęconego „białym plamom” w historii Polski, zorganizowanego w sali katechetycznej przy Klasztorze oo. Bernardynów w Leżajsku. Od 1989 r. był również członkiem Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Leżajsku.
23. **Elżbieta Wałczyńska.** Była pracownicą Zakładów Przemysłu Dziewiarskiego „Jarlan” w Jarosławiu. Od wprowadzenia stanu wojennego aż do 1989 r. prowadziła działalność w ramach zdelegalizowanego związku NSZZ „Solidarność”. W jej ramach uczestniczyła w kolportażu ulotek oraz wydawnictw podziemnych. W okresie stanu wojennego organizowała pomoc dla internowanych, aresztowanych i represjonowanych. Uczestniczyła także w szeregu uroczystości patriotycznych i religijnych organizowanych przez działaczy opozycyjnych w Jarosławiu. W szczególności była współorganizatorką symbolicznego krzyża kwietnego z kotwicą przed kościołami Farnym i Chrystusa Króla w Jarosławiu. W dniu 20.10.1983 r. uniemożliwiła funkcjonariuszowi MO likwidację tablicy poświęconej zamordowanemu Grzegorzowi Przemyskiemu spod kościoła Chrystusa Króla w Jarosławiu. W okresie stanu wojennego Elżbieta Wałczyńska pomagała również w ukrywaniu działacza „Solidarności” z Wrocławia Ryszarda Wojtasika.
24. **Stanisława Woś.** Pracowała jako tokarz w Zakładzie Urządzeń Technicznych „Zgoda” w Sokołowie. Po wprowadzeniu stanu wojennego za zorganizowanie i

udział w 15-minutowym strajku w dniu 13.05.1982 r. została zwolniona dyscyplinarnie z pracy. Po wniesieniu odwołania do Komisji Odwoławczej ds. Pracy przy Naczelniku Miasta i Gminy w Kolbuszowej, a następnie Okręgowego Sądu Pracy w Rzeszowie, pomimo prób przeciwdziałania przez SB i kierownictwo zakładu sąd przywrócił wyrokiem z dnia 10.0.1983 r. Stanisławę Woś do pracy i zasądził od zakładu pracy wypłatę wynagrodzenia za okres 3 miesięcy pozostawania bez pracy. Dopiero w dziesięć miesięcy od zwolnienia Stanisława Woś mogła podjąć pracę, w której w dalszym ciągu poddawana była szykanom ze strony kierownictwa zakładu.

25. **Zbigniew Kazimierz Wójcik.** Od 1976 r. pracował w Narodowym Banku Polskim Oddział Wojewódzki w Rzeszowie. Od września 1980 należał do NSZZ „Solidarność”. Od lutego 1982 r. do grudnia 1984 r. pełnił rolę łącznika i kolportera wydawnictw podziemnych Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie. W latach 1985-1990 należał do Zespołu Niezależnych Historyków (pod patronatem bp. Ignacego Tokarczuka), który podjął badania nad wojenną i powojenną historią ziem należących do Diecezji Przemyskiej. W latach 1987-1989 był członkiem zespołu redakcyjnego niezależnego pisma „Rola Katolicka”, a w latach 1988-1989 członkiem redakcji podziemnego kwartalnika społecznego „Ultimatum”. W 1988 r. był członkiem Obywatelskiego Komitetu Obchodów Rocznicy 11 Listopada w Rzeszowie. W lutym 1989 r. był współzałożycielem Komitetu Obywatelskiego w Rzeszowie, a następnie wiceprzewodniczącym Komisji Wyborczej przy rzeszowskim Komitecie Obywatelskim „Solidarność” w wyborach 4.06.1989 r.

oraz pośmiertnie:

1. **Wiesław Giereś (1946-2018).** W 1968 r. był studentem Wydziału Filologii Rosyjskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, brał udział w kolportażu ulotek w Rzeszowie oraz organizowaniu wiecu w ramach solidaryzowania się z studentami warszawskich uczelni wyższych w marcu 1968 r. W ramach represji Senacka Komisja Dyscyplinarna WSP w Rzeszowie zawiesiła Wiesława Gieresia na 6 miesięcy w prawach studenta oraz udzieliła mu nagany. W konsekwencji musiał powtarzać III rok studiów. W latach 1966-1969 należał do stworzonej w gronie studentów WSP nieformalnej grupy samokształceniowej „Orzeł w Koronie” zajmującej się tzw. „białymi plamami” w historii Polski. Był inwigilowany przez SB w latach 1969-1974.
2. **Janusz Kurowski (1955-2020).** Od maja 1981 r. pracował jako operator dalekopisu w Sekcji Informacji przy Zarządzie Regionu Południowo-Wschodniego NSZZ „Solidarność” w Przemyślu. Zajmował się kolportażem literatury związkowej, wydawanej także przez inne regiony między innymi Mazowsze i Gdańsk. Od października 1981 r. był członkiem Konfederacji Polski Niepodległej. W dniu 16.12.1981 r. został zatrzymany za „nawoływanie do niepokoju społecznego” i

osadzony w areszcie KWMO w Przemyślu. Następnie w okresie od 17.12.1981 r. do 29.03.1982 r. był internowany w Ośrodku Odosobnienia w Uhercach. W dniu 31.08.1983 r. został zatrzymany jako jeden z podejrzanych o kolportaż ulotek na terenie Przemyśla. W tym samym dniu dokonano w jego mieszkaniu przeszukania.

3. **Kazimierz Pawlik (1945-1991).** W latach 1974-1991 był pracownikiem Kopalni i Zakładów Przetwórczych Siarki „Siarkopol” w Tarnobrzegu. Od września 1980 r. należał do NSZZ „Solidarność”; był przewodniczącym Komisji Wydziałowej w Zakładzie Mechanicznym KiZPS Siarkopol oraz członkiem Prezydium Komisji Zakładowej. W okresie od 13.12.1981 do 24.06.1982 r. był internowany w Ośrodku Odosobnienia w Załężu k. Rzeszowa. Wiosną 1989 r. został członkiem Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Tarnobrzegu. W okresie 1989-1991 pełnił funkcję przewodniczącego KZ NSZZ „Solidarność” w KiZPS „Siarkopol”.
4. **Jan Mieczysław Szymański (1940-2019).** Pracował jako kierownik pracowni w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym w WSK „PZL - Mielec”. Od 1980 r. zaangażował się w działalność NSZZ „Solidarność” w WSK „PZL - Mielec”, powołany został na członka Związkowej Rady Nadzorczej w tym przedsiębiorstwie. Współorganizator strajków i akcji protestacyjnych w miejscu pracy. Po wprowadzeniu stanu wojennego internowany na podstawie decyzji Komendanta Wojewódzkiego MO w Rzeszowie. Od 13.12.1981 r. do 12.02.1982 r. osadzony w Ośrodku Odosobnienia w Załężu koło Rzeszowa. Po opuszczeniu ośrodka internowania włączył się w akcję udzielania pomocy pracownikom WSK w Mielcu zwolnionym z pracy za udział w strajku w dn. 13.05.1982 r. Brał czynny udział w uroczystościach organizowanych przez podziemie antykomunistyczne. Zaangażowany w działalność Klubu Inteligencji Katolickiej, m.in. był prezesem KIK w Mielcu. Inicjator powołania Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Mielcu.
5. **Józef Woś (1947-2017).** Pracował jako tokarz w Zakładzie Urządzeń Technicznych „Zgoda” w Sokołowie. W sierpniu 1979 r. był jednym z inspiratorów odmowy pracy na 3 zmianie po jej wprowadzeniu przez dyrekcję zakładu bez uzgodnień z załogą. W następstwie tego strajku 3 osobom w tym Józefowi Wosiowi wręczono wypowiedzenia dyscyplinarne, przy czym wypowiedzenie wobec niego zostało następnie cofnięte. Po sierpniu 1980 r. należał do grona aktywnych członków NSZZ „Solidarność” w swoim zakładzie pracy. Podczas strajku okupacyjnego w siedzibie byłej WRZZ w Rzeszowie (I-II 1981 r.) pełnił straż przed budynkiem. Po wprowadzeniu stanu wojennego za zorganizowanie i udział w 15-minutowym strajku w dniu 13.05.1982 r. został zwolniony dyscyplinarnie. Józef Woś zgodnie z ustaleniami SB był jednym z organizatorów strajku i wraz z 2 innymi osobami zawiesił ulotkę z wezwaniem do podjęcia strajku. Po wniesieniu odwołania do Komisji Odwoławczej ds. Pracy przy Naczelniku Miasta i Gminy w Kolbuszowej, a następnie Okręgowego Sądu Pracy w Rzeszowie, pomimo prób przeciwdziałania przez SB i kierownictwo zakładu sąd wyrokiem z dnia 10.02.1983 r. przywrócił Józefa Woś do pracy i zasądził od zakładu pracy wypłatę wynagrodzenia za okres pozostawania bez pracy. Dopiero w dziesięć miesięcy od

zwolnienia Józef Woś mógł podjąć pracę, w której w dalszym ciągu poddawany był szykanom ze strony kierownictwa zakładu.

6. **Jan Zajdel (1954-2006)**. Od sierpnia 1980 r. należał do NSZZ „Solidarność”. Pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Krośnieńskich Hutach Szkła II. W listopadzie 1982 r. w czasie peregrynacji kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w Krośnie wziął udział w spotkaniu działaczy „Solidarności”. W trakcie spotkania została powołana Tymczasowa Komisja Wykonawcza NSZZ „Solidarność” Regionu Podkarpacie. Jan Zajdel w ramach działalności opozycyjnej kolportował na terenie Krośnieńskich Hut Szkła biuletyn „Solidarność Podkarpacka”. W związku z tą działalnością w dniu 12.03.1984 r. funkcjonariusze Wydziału V SB WUSW w Krośnie dokonali przeszukania jego domu. W trakcie rewizji znaleźli materiały drukowane w tzw. drugim obiegu. W dniu 14.03.1984 r. Prokuratura Wojewódzka w Krośnie postawiła mu zarzut gromadzenia, przechowywania i rozpowszechniania w okresie od 1982 r. do lutego 1984 r. na terenie Krosna biuletynu i innych nielegalnych materiałów wydawanych przez konspiracyjne struktury NSZZ „Solidarność”. Postępowanie w tej sprawie prowadził Wydział Śledczy SB WUSW w Krośnie. W związku z toczącym się śledztwem, w dniu 15.03.1984 r. Prokuratura Wojewódzka w Krośnie zdecydowała o zastosowaniu wobec niego tzw. „środka zapobiegawczego” w postaci dozoru milicyjnego. Ponadto Wydział Śledczy SB WUSW w Krośnie w dniu 21.03.1984 r. wniósł zastrzeżenie wyjazdów zagranicznych w okresie od 01.04.1984 r. do 01.04.1986 r. Prokuratura Wojewódzka w Krośnie postanowieniem z dnia 25.07.1984 r. umorzyła śledztwo na mocy ustawy o amnestii z dnia 21.07.1984 r.